

інституцій Гая. Усі попередньо зазначені складові і були тією самою основою створення Corpus Iuris Civilis.

Аналізуючи кодифікацію Юстиніана, можна сказати, що дане імператорське джерело права було дуже вдалим, оскільки зміст є систематизованим та справді узагальненим. Юстиніан був імператором, метою якого був єдиний та неподільний Рим і для того, щоб так справді і було, лише об'єднання народу та території було замало. Існувала потреба в створенні єдиного закону, який міг би регулювати правові питання, а кодифікація Юстиніана саме і стала таким джерелом права.

Отже, джерела римського приватного права є дуже неоднозначним і їх тлумачення і справді потребують неодноразового вивчення великої кількості матеріалів. Спостерігається неабиякий розвиток системи права, починаючи від звичайних традицій та порядків і закінчуючи цілими збірками законів. Розвиток права у Римі мав дуже впливовий характер, а створення писаних та усних джерел права заклало неабиякі підвалини того права, яким ми користуємось і сьогодні.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Харитонов Є. О. Основи римського приватного права(посібник для підготовки до іспитів для зайнятих, розумних та допитливих). Харків. Одісsey. 2013
2. Тарасова Г. М. Латинська мова для юристів. Одеса. 2020
3. Борисова В. І., Баранова Л. М. Основи римського приватного права. Харків. 2008
4. Шевчук М. М. Закони 12 Таблиць як джерело римського права: загальний аналіз. Полтава. 2015. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/4549>
5. Дрозд В. І. Кодифікація Юстиніана : витоки, передумови, значення . Наше право. 2016.

Стахова Катерина Ігорівна,

*студентка 1-го курсу факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»
Науковий керівник: д.ю.н., професор Давидова І. В.*

ПОНЯТТЯ ТА ЗМІСТ ПРАВА ВЛАСНОСТІ У РИМСЬКОМУ ПРАВІ

У Древньому Римі для позначення права власності використовували термін панування (Dominium), а в період зрілої республіки, з'явився термін власності (Proprietas). Право власності є суб'єктом, що володіє певною річчю. Дослідження поняття за римським правом дає змогу розглянути і зрозуміти всю природу класичного римського права, встановлюючи критерії розвитку еволюції приватного права. Повну владу особи над річчю визнає право

власності Інституції Юстиніана. Але головна риса цього виявляє собою поєднання необмеженого панування особи над річчю з правом розпоряджатися та визначити її долю, тобто: продати, обміняти, віддати в заставу. Якщо наймач володіє річчю, але у нього немає володільницької волі, тобто він не має права вважати її своєю, отже, не можна користуватися засобами посесійного захисту – інтердиктами.

Загальні власники мали право спільного володіння і користування цією річчю. Якщо користування річчю виходило з певних правил, то для цього потрібно угода всіх власників. Користуючись річчю співвласникам заборонялося змінювати економічне призначення речі, тому що кожний співвласник міг висунути своє заперечення (*prohibitio*) за допомогою республіканського магістрату. Судовий розподіл спільної власності проводився через подання позору про поділ відповідно за процесуальною формулою присудження (*adiudicatio*), тобто, магістр який наділяв суддю повноваження щодо прав розподілу майна.

Власник мав право володіти річчю (*jus possidenti*), користуватися (*jus utendi*) та розпоряджатися нею (*jus abutendi*). Право власності на ту чи іншу річ може виникнути в конкретній особі за різних способів, а саме: придбати її за допомогою купівлі-продажу, освоїти землю, яка до того нікому не належала.

Основними правомочностями власника були :

1. *Jus fruendi* -Право вилучення плодів
2. *Jus utendi* – Право використання майна
3. *Jus possidenti* -Право володіння речами
4. *Jus abutendi*- Право розпорядження долею речей

Форма право власності є приватною, державною та комунальною. Суб'єктом є фізичні та юридичні особи, держава, територіальні громади. Усі суб'єкти права є рівними перед законом та законом можуть встановлюватись особливості здійснення деяких форм власності.

Зміст право власності:

1) Право володіння (*jus possidenti*) означало, що власник може володіти річчю, тобто річ повинна перебувати в господарстві власника і виконувати своє призначення. У власник є змога здійснювати право володіння особисто чи передаючи його іншим особам, але за умовою зберігати право власності на річ.

2) Право користування (*jus utendi*) річчю можна по-різному: позичити річ, передати в оренду, споживати, але не користуватися річчю, якщо це суперечить закону.

3) Право розпоряджатися річчю (*jus abutendi*) полягає в тому, що сам власник міг вирішувати правову долю речі з дозволеними йому способами: продати, заповідати, встановлювати сервітут.

4) Право посідання (*jus possidendi*) можна зазначати як правоможність власника, що полягає у володінні своєю річчю. Це в свою чергу означало, що річ знаходиться в господарстві власника, яке займає відповідне становище. Всі вищеперераховані правоможності разом становлять головний зміст права власності, його характеристику та суть.

Право приватної власності являється правом довільного ставлення до речі – *jus utendi et abutendi*. Найбільшу зацікавленість римляни проявляли у розвитку відносин приватної власності. Право приватної власності було найвищою владою особи над річчю, право володіти, користуватися чи розпоряджатися річчю. В Римі право власності обтяжувалось обмеженнями, які охоплювали інтереси суспільства та держави. До манципованих і неманципованих речей застосовувався спосіб передачі права через певний обряд, який мав судовий спір та проводився в присутності претора.

Якщо взяти до уваги види, то існувало дві групи: квіритська та преторська.

1. Квіритська власність римських громадян.

2. Преторська власність, що мала захист від претора. Необхідний цей захист, якщо продавець і покупець не дотримувалися обряду манципації, і тому за римськими законами таке майно не переходило у власність до набувача.

Способами захисту права власності були віндикаційний (*res vindicatio*), негаторний (*actio negatoria*) та прогібіторний (*actio prohibitoria*) позови, які спершу застосовувалися тільки для захисту квіритської власності. Віндикаційний позов (*res vindication*) захищав власника від порушення його права, тобто, від дій іншої особи, яка незаконно утримувала його майно. Негаторний позов (*actio negatoria*) належав тільки володіючому власнику. Прогібіторний позов (*actio prohibitoria*) – це позов про заборону. Суд зобов'язував порушника усунути наслідки вчинених йому дій і в майбутньому не здійснювати таких дій.

За думкою римських юристів право власності на майно могло припинитися при повному знищенні майна. У йому разі мова йдеться про знищення об'єкта власності чи при виникненні непридатності, прикладом цього може бути, що раба відпустити на волю.

Отже, власність у Стародавньому Римі належала не тільки римському народу, а й окремим римським громадянам. Звідси і з'явилася назва власності-*dominium ex jure Quiritum* – квіритська власність. Ця власність базувалася на

нормах цивільного права (jus civile). Користування власною річчю, отримання із неї доходів та розпорядження останньою. Право власності відігравало велику роль у житті римського народу. Звідси слід зазнати, що римляни часто називали право власності – найвищою владою.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Основи римського приватного права: підручник. За заг. ред. В. І. Борисової та Л. М. Баранової. Х.: Право, 2008. 224 с.
2. Калюжний Р. А., Ящурицький Ю. В. Основи римського приватного права: курс лекцій. К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2011. 184 с.
3. Макачук В. С. Основи римського приватного права: навч. посіб. вид. 2-ге, допов. К.: Атіка; Х.: Право, 2015. 256 с.
4. Основи римського приватного права: навчально-методичний посібник. За ред. Є. О. Харитонова. Одеса: Фенікс, 2019. 296 с.

Тютюн Ольга Володимирівна,

*студентка 2-го курсу факультету прокуратури та слідства (кримінальної юстиції) Національного університету «Одеська юридична академія»
Науковий керівник: к.ю.н., професор Калітенко О.М.*

МІСЦЕ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ

У сучасному світі все більшої і більшої популярності набувають інноваційні технології. Сьогодні ми не можемо уявити себе без девайсів та інших інновацій, ми активно ними користуємося та впроваджуємо у життя. Варто погодитись з тим, що це зручно, комфортно та полегшує вирішення багатьох проблем і питань. А тому світ вже ніколи не повернеться до того рівня життя, який був раніше, залишається лише з користю використовувати ті напрацювання, які ми маємо і будемо мати.

Напевно кожен із нас зустрічався із таким терміном як «штучний інтелект», адже поряд із розвитком цифрових технологій даний термін досить часто почав використовуватися людством. Відомий світовий інженер Ілон Маск говорить, що розвиток ІТ технологій зумовлює необхідність повного дослідження штучного інтелекту як об'єкта права, його ознак, видів та можливостей.

Так, термін «інтелект» (intelligence) походить від латинського поняття intellectus – «розум». Вперше термін «штучний інтелект» (artificial intelligence) було запропоновано у 1956 році в Стенфордському університеті (США) [1, с. 62].